

mi fazedes enmenda, / E, uedes, senhor, *queianda* / Que uos uiss e vos prouguessi» (D. Dinis), «--- ca cedo mj per fez saber / *queiandes* noytes faz aver / amor a quen el preso ten» (Vasco Praga de Sendin); i Nunes (*Rev. Lus.* xxvii, 64) cita aquest exemple: «--- o dia do juizo *quegendo* ha de scer», i trobem en Rodr. Lapa, *Cantigas d'Escarnho*: «que prol ten i ou *quegendo* / o que toma tal cuidado?» 108.16 («que conveniència tem nisso ou que espècie de proveito?», p. 739); fou explicat a base de QUID GENITU per Diez, 776, rebutjat per REW, 3734, però acceptat per B. Mahler (*l. c.*, 108), veient-hi, doncs, una relació entre l'it. *cbente* i el mot portuguès. — 8 PMeyer, *Rom.* xx, 321-2, suggeria **quineus* i **quaneus* (*qui* + *-aneus*, amb aquesta terminació amb valor de 'manera' com en EXTRANEUS, TERRANEUS etc.); Rohlf's (ZRPb. xlii, 1922, 724-25) rebutja *quinam* per raons fonètiques i creu que l'it. dial. *chign'a*, *quegno*, oc. *quinh* s'hauria format per la proporció *tantu* : *quantu* = *magnu* : **quagnu* (i amb la influència de *qui*: **quignu*), explicació que ja no esmenta en la seva *Gramm. Stor. Ital.*, § 945, on només fa constar en nota que per a l'umbrià *quegno* i el prov. *quegn*, B. Mahler en el seu estudi esmentat *Synonymes romans*, p. 104, proposa *QUID GENUS; Gauchat per a les formes suís-rom. *kin*, *kun*, *tyin* etc., veia QUEM com a punt de partida (*Misc. Fabra*, 175).

QUINA, 'escorça de la cincona (arbre propi del Perú), de la qual s'extrau la quinina' [Belv. 1805], pres del cast. *quina*, que hom derivà, des d'un principi, de *quinaquina*, mot quètxua segons DACEsp. i altres, però JCor. (DCEC III, 956-7; DECH IV, 730-1, s. v. *quina*) mostra que l'atribució de *quinaquina* al quètxua no és ben segura, i sense negar-ho del tot pensa si no seria en aquesta llengua (que sol formar mots per reduplicació) l'adaptació de *kinkona*, pronunciació llatina de *Chinchona*, nom científic llatí modern de l'arbre format en el S. xvii: potser així dit entre els jesuïtes en el Perú i en Europa, que eren els que popularitzaren les pólvores de la quina en aquest continent; endemés, JCor. no exclou la possibilitat que *quina* fos simplement el cast. *quina* 'galban' (planta també medicinal, de l'àr. *qinna*) aplicat a la quina peruana. Vegeu l'esmentat article per a més detalls sobre la discussió etimològica i la història del mot.

DERIV.: *Quinina* [Lab. 1888]. *Quinisme*. *Quinona* [Lab. 1888]. *Quinaquina* [Belv. 1805]. *Quinolina* és un compost de *quina* amb *ol*<*eum*> + *-ina*.

Quina, *quinaire*, *quinal*, V. *cinç*

Quinar 'enganyar', mot de l'argot dels malfactors (Wagner, *Notes*, 90): «No m'agrada el seu treball, i si poden et *quinen*», «Ja m'has *quinat* prou amb la raca ('part de l'import produït per un robatori') de la farga» (citats per Givanel, BDC VII, 56, de Juli Vallmitjana, c. 1910). Wagner crida l'atenció sobre el caló esp. *quinaor* 'lladre de bèsties, d'aviram' i 'traficant', i el

verb *quinar* 'comprar' (citant de Besses), gità dels altres països, *quinar*, *quinalar* 'comprar' (Quindalé, *El gitanismo*, Madrid 1870, 63), i sancr. *kriñāti*, pali *kiñāti* 'comprar'. Del sentit de 'baratar' es podia passar fàcilment a 'robar (bèsties)' i 'enganyar'. Cf. fr. *maquignon* «trafiquant de chevaux» (que es creu té el mateix radical que el neerl. *makelen* 'traficar') és molt lluny fonèticament per a pensar en una relació.

Quinat, V. *quina* (CINC)

QUINCALLA, 'objectes de metall d'escàs valor, especialment imitacions de joies', pres del fr. ant. *quincaille* id., variant de *clincaille*, onomatopeia del soroll del metall. □ 1.ª doc.: Belv. 1805; Lab. 1840; Pons i Mass. «Els banos i la *quincalla* eren, entre --- feines, les que més li produïen» (*Auca*, 22); però *quinculleria*, ja c. 1460.

En fr. *quincaille* es registra des de 1360 i el seu derivat *quincallerie* (avui més viu que aquell) des de 1268; és família de mots ben representats en els dialectes francesos, i emparentats amb *clinqant* 'sonor', 'brillant', 'd'oripell'.

En català, igual que en francès, sembla haver estat més usual des d'antic el derivat *quincalleria* amb el mateix valor, sobretot en la variant *quinculleria* (amb l'assimilació vocàlica). És la que trobem en el *Spill*: «Terç de Isayes / Legint veuries, / Déu què promet / Hont se permet / Elles [les dones] collegen / E senyoregen; / Ses chaperies, / *Quinculleries*, / Qui les consent, / Sa part ne sent» (v. 7136, ed. Chabàs, ms. *quinculleries*), on el sentit sembla ser 'joies o ornaments de poc valor'; després en *DTO*. 1647 «*Quinculleries*: Quisquilliae», evidentment en el sentit pejoratiu de 'coses de poc valor'; Lacav. 1696, inclou *quinculleria* com a sinònim de *mercaduria*, i el *DAG* cita d'un text poètic de 1706 de Bna.: «estotxtes i figurillas y altres *quincullaries* de poch cabal»; Careta (*Barbr.*, s. v. *quincalla*) ens informa que va veure *quinculleria* en una representació feta al Municipi de Barcelona en el S. xviii, i el Baró de Maldà parla de *botigues de quinculleria*: «[La plassa de la ciutat] és limpia y ha tal qual butiga de robas y telaría y altras de *quinculleria*» (*Excursions*, p. 144). Notem que també en oc. ant. es documenta *quincullaria* a l'Edat Mitjana (*PSW*). D'altra banda, la variant *quincalleria* apareix en un doc. de 1647 (escrit *quinculleria*) i després en NOller (*AlcM*), amb la grafia *canculleries* i després en escrit de 1560 (id.).

Del mercader de quincalles es va dir antigament *quinculler*, segons queda palès en un doc. de 1477 de Lleida, escrit en llatí, on hom parla de «Johannes de Montort, *quincullerius* civitatis Ilerde» (Lladonosa, *Montsuar*, xxii); però avui es diu més aviat *quincullaire* (molt menys *quincallaire*), del qual tenim exemples ja en el S. xviii: A. Par ens informa que *La quincullayre* era el títol d'una comèdia del S. xviii (*BRAE* xvi, 329); l'usa també el Baró de Maldà: «En quant a oficis de arts mecàniques, són los més de saba-ters, sastres y fusters; --- *quincullayres*, cofieras, mo-